

ارتقاء صلاحیت میان فرهنگی هنرمندان مهاجر بر اساس نظریه میلتن بنت

(نمونه موردی آثار ارغوان خسروی، هنرمند مهاجر ایرانی)

نگارنده: حامد پورعلی، مهدی کشاورز افشار، مریم ابراهیمیان

سیده مریم ابراهیمیان
دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر
مدرس کالیگرافی، نقاشی خط و تاریخ هنر
ایران و جهان

مهدی کشاورز افشار
دکتری پژوهش هنر
استادیار پایه پنج گروه پژوهش هنر، دانشکده
هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس

حامد پورعلی
دانش آموخته پژوهش هنر و مهندسی عمران
پژوهشگر هنر، طراح، نقاش و مدرس هنر تجسمی
عضو انجمن توسعه هنر تجسمی معاصر ایران

خلاصه

ارغوان خسروی به دنبال بررسی این امر هستیم که ارتقاء صلاحیت میان فرهنگی هنرمندانی که از ایران به کشوری دیگر مهاجرت کرده‌اند، به چه صورت قابل شناخت است و در چه حوزه‌هایی در آثار او باز نمود دارد. همچنین شاخصه‌هایی را ارزیابی می‌کنیم که تبیین‌کننده ارتقاء صلاحیت میان فرهنگی این هنرمند در آثارش از طریق تجربه‌های هنری‌ای است که داشته است. کلیدواژه: صلاحیت میان فرهنگی، ارغوان خسروی، هنر هیبرید، بینافرهنگی

از جمله مواردی که در ارتباط با مسائل بینافرهنگی مهاجران مطرح است، این امر است که در برخی موارد مهاجران با فرهنگ جامعه میزبان به راحتی ادغام نمی‌شوند و ممکن است با فرهنگ میزبان در مراحل ماندن تقابل یا تضاد از دیدگاه نظریه بنت نیز قرار گیرند. پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد هنرها در پذیرش و ارتقاء صلاحیت میان فرهنگی اهمیت دارند. در این پژوهش با بررسی آثار یکی از این هنرمندان نقاش به نام

مقدمه

گاهی پس از آنکه مهاجرت اتفاق می‌افتد، مهاجران با فرهنگ جامعه میزبان ادغام نمی‌شوند و ممکن است با فرهنگ میزبان در مراحل چون تقابل یا تضاد از دیدگاه بنت^۱ قرار گیرند. در حالی که لازم است مهاجر در جامعه مقصد، درک و توانش میان‌فرهنگی داشته باشد تا بتواند از دریچه چشم آن‌ها نیز به جهان نگاه کند و ارتباط میان‌فرهنگی خود را ایجاد کند. یکی از راه‌هایی که می‌تواند این امر را میسر کند، هنر است. پژوهش‌هایی صورت گرفته است که نشان می‌دهد هنر در پذیرش و ارتقاء صلاحیت میان‌فرهنگی اهمیت دارد. در پژوهش پیش رو بر آنیم تا بررسی کنیم به چه صورت ارتقاء صلاحیت میان‌فرهنگی یکی از هنرمندانی که از ایران به کشور دیگر مهاجرت کرده، قابل شناخت است و این امر در آثار او تا چه اندازه و به چه صورت باز نمود داشته است. برای این تحقیق ارغوان خسروی به عنوان هنرمندی با مؤلفه‌های یادشده در نظر گرفته شده و موارد تحقیق بر آثار او متمرکز شده است.

ارغوان خسروی (زاده ۱۳۶۳ ش، شهرکرد، ایران)، در استمفورد، واقع در ایالت کانکتیکات زندگی می‌کند. وی پس از اتمام برنامه هنر استودیو در دانشگاه برنדיس، مدرک MFA را در نقاشی از دانشکده طراحی رود آیلند دریافت کرد. خسروی قبلاً مدرک کارشناسی گرافیک را از دانشگاه آزاد تهران و مدرک MFA را در رشته تصویرسازی از دانشگاه تهران گرفته بود. او، هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی در نمایشگاه‌های انفرادی در موزه هنر کریر، منچستر، ونیز و بسیاری دیگر از گالری‌ها و نمایشگاه‌های مطرح در دنیا شرکت داشته است. وی در سال ۲۰۱۹ م جایزه نقاشان و مجسمه‌سازان بنیاد جوان میچل را دریافت کرد و در سال ۲۰۱۷ م بورسیه والتر فلدمن را به دست آورد. در تارنمای شخصی وی درباره آثارش این توضیح آمده که او به بررسی زیبایی‌شناختی نقاشی‌های مینیاتوری ایران باستانی می‌پردازد؛ نقاشی‌هایی که در ابتدا برای تصویرسازی متون فولکلور استفاده می‌شدند. همچنین اشاره شده است که به طور معمول، تنها زنانی که آن نوع از نقاشی را به تصویر می‌کشند، نقشی فرعی دارند و فاقد عاملیت و اهمیت اجتماعی هستند. نقاشی‌های خسروی نگاهی آگاهانه به این موضوع دارد که چگونه نظام ارزشی منتقل شده توسط آن شمایل‌نگاری همچنان به شکل‌دهی به سیاست جنسیتی ایران امروز ادامه می‌دهد (<https://b2n.ir/g۹۴۴۸۲>).

صلاحیت میان‌فرهنگی

شایستگی بین‌فرهنگی یک مهارت کلیدی برای تعامل با

افراد با پیشینه‌های فرهنگی مختلف است. مک دونالد^۲ در مورد روش‌هایی که «گفتمان سوم» در حوزه مطالعات بین‌فرهنگی شکل می‌گیرد، تحقیق کردند. آن‌ها ابتدا به بررسی انتقادی مفهوم‌سازی‌های مستقل از «فضای سوم» و دیگر استعاره‌های «سوم» در آموزش زبان پرداختند، سپس از تکنیک‌های تجزیه و تحلیل پیکره برای تجزیه و تحلیل مجموعه‌ای از مقالات تحقیقی از مجلات برجسته در این زمینه استفاده کردند که در آن اصطلاحات «فضای سوم»، «محل سوم» و «فرهنگ سوم» را بررسی کرده‌اند (MacDonald, ۲۰۱۸: p۱). اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ م گزارشی را درباره نقش هنرهای عمومی و مؤسسات فرهنگی در ارتقاء تنوع فرهنگی و گفتگوی بین‌فرهنگی ارائه کرد که در آن به چالش‌هایی در اروپا پرداخته شده که در اثر تنوع فرهنگی ایجاد شده است؛ اگرچه به این واقعیت هم اشاره شده که تنوع فرهنگی خود باعث غنای فرهنگی می‌شود. در این گزارش موارد متعددی درباره گروه‌های مختلفی (از جمله مهاجران و غیرمهاجران یا اقلیت‌های قومی و ملی‌ای) که در کنار هم زندگی می‌کنند، آمده و گفته شده تنش‌های ناشی از این امر ممکن است انسجام اجتماعی و در عین حال «پروژه اروپایی» را در معرض خطر قرار دهد. موضوعات مورد بحث نه تنها اجتماعی و اقتصادی، بلکه اغلب نمادین و فرهنگی‌اند. این گزارش تأکید دارد که رشد تنوع در اروپا، واقعیتی فرهنگی است که باید در سطح فردی و جمعی مورد توجه قرار گیرد (UNION, ۲۰۱۱-۲۰۱۴: p۵).

همچنین در پژوهشی دیگر، هوانگ، از نقاشی به عنوان تجربه بین فرهنگی دانشجویان در دانشگاهی در بریتانیا با هدف «کشف تخیل به عنوان منبع روش‌شناختی دانش» بهره برده است. او تخیل را به عنوان منبعی روش‌شناختی برای محققان بررسی کرده و برای این کار نشان داده است که چگونه از دو شیوه متفاوت در نقاشی، یعنی نقاشی کارتونی و سبک آزاد، برای تسهیل چنین فضای تخیلی‌ای به منظور درک معناسازی دانش‌آموزان در مورد تجربه بین‌فرهنگی استفاده می‌کند (Huang, ۲۰۲۰: p۱). تحقیق میلتن بنت نیز یکی از تحقیقات بسیار قابل استناد در بررسی صلاحیت میان‌فرهنگی شناخته می‌شود. بنت در تحقیقی به این موضوع که چرا برخی افراد در برقراری ارتباط از طریق مرزهای فرهنگی بسیار بهتر به نظر می‌رسند، در حالی که دیگران اصلاً پیشرفت نکرده‌اند، پرداخته است. وقتی جامعه مورد مطالعه او از نظر بین فرهنگی صلاحیت بیشتری پیدا کردند، تغییر عمده‌ای در کیفیت تجربه آن‌ها رخ داد. بنت این امر را حرکت از نژادپرستی به قوم‌گرایی نسبی نامیده است (Bennett, ۲۰۰۴: p۲). مؤلفه‌های دستیابی به چنین کیفیتی که میلتن بنت از طریق آثار بصری مطرح کرد، از جمله مواردی است که در این پژوهش ارزیابی خواهد شد.

4. McDonald's

3. Milton Bennett

ادغام → سازگاری → پذیرش → کوچک شمردن → دفاع → انکار

قوم نسبت → نژاد پرستی

مراحل حرکت از نژادپرستی به قوم گرایی از نگاه بنت (Bennett, 2004: p2)

ویژگی‌های سبکی متعدد از هنر اروپایی نیز هست که با توجه به پیشینهٔ تحصیلی هنرمند، این امر دور از تصور نیست. در توصیف نقاشی‌های خسروی به نقل از تارنمای شخصی وی آمده است: «بارزترین ویژگی بصری نقاشی‌های خسروی چندبُعدی بودن آن‌هاست. این آثار ساخته‌شده از داربست پیچیده‌ای از پانل‌های چوبی برش‌خورده و رنگ‌شده، تجربهٔ ادراکی دائماً در حال تغییر را ارائه می‌دهند» (<https://b2n.ir/g94482>). در ادامه دو اثر از آثار این هنرمند ارائه می‌شود.

بر اساس این نمودار، مراحل از انکار تا ادغام فرهنگی از دید بنت شامل شش مرحله است؛ به گونه‌ای که شخص در حالت انکار، وجود فرهنگ دیگر و طبیعتاً ویژگی‌های فرهنگی آن را رد می‌کند، اما در حالت ادغام حتی از سازگاری فرهنگی نیز فراتر می‌رود و نتیجهٔ منحصربه‌فرد و جدیدی حاصل می‌شود.

بررسی ویژگی‌های بصری

آثار خسروی با بهره‌گیری از بستر سنت بصری ایران و استفادهٔ مکرر از موتیف‌های هنر ایرانی، هم‌زمان دارای

دو نمونه از آثار خسروی (مرجع: تارنمای شخصی هنرمند)

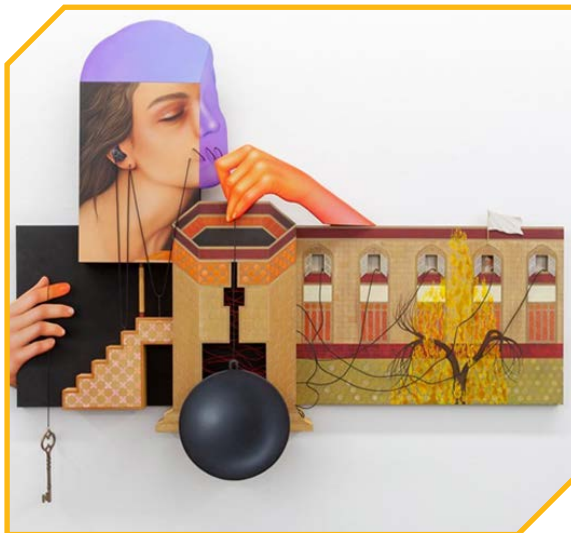
او هست که نقش زنانه در آن نباشد و یا این نقش کمرنگ باشد. علاوه بر این، خسروی از عناصر معماری ایرانی نیز به‌خوبی برای ایجاد ترکیب‌بندی‌های جدید بهره می‌گیرد و گریز عامدانه از ترکیب‌بندی‌های کلاسیک هنر اروپا و حتی ایران در آثار او مشاهده می‌شود. در نهایت، همان‌طور که گفته شد، او به این ساختار شکنی بسنده نمی‌کند و از قالب دوبعدی بوم بیرون می‌آید و ترکیب‌هایی را ارائه می‌دهد که در فضای بینابین نقاشی و حجم قرار می‌گیرند.

البته اصطلاح چندبُعدی بودن در اینجا، شامل دو دیدگاه معنایی و فیزیکی می‌شود. به نظر می‌رسد هنرمند اصطلاح چندبُعدی بودن را از نظر فیزیکی مد نظر قرار داده است؛ به گونه‌ای که آثار از سطح دوبعدی نقاشی خارج شده است و ما با احجام سه‌بعدی مواجهیم. حال چنانچه بخواهیم از منظر معنایی به آثار او نگاه کنیم، رویکرد وی به هنر زنان و نقش زن در آثار او بسیار مشهود است؛ به گونه‌ای که می‌توان آن را از ویژگی‌های اصلی آثار او برشمرد؛ چراکه کمتر اثری از

از دیدگاه فرمیک، در بسیاری از آثار او می‌توان عناصری مانند بمب، موشک و مواردی از این دست را در برابر لطافت زنانه مشاهده کرد. در استفاده از پالت‌های رنگی نیز آنجا که به معماری ایران مرتبط می‌شود، رنگ‌های خاکستری‌ای را که به واقعیت معماری ایرانی نزدیکند، برمی‌گزیند. در مقابل، از پس‌زمینه‌هایی که نقش زن را هویدا می‌کند، بهره می‌برد و حتی در بسیاری موارد در پوشش زنان، از رنگ‌هایی با درخشندگی بالا به منظور ایجاد جذابیت بصری برای مخاطب استفاده می‌کند. می‌توان گفت آثار خسروی به‌راحتی در دسته‌بندی‌های موجود قرار نمی‌گیرند. با این حال، ویژگی‌های سوررئالیستی و سمبلیستی در ترکیب با هنر ایرانی، هم‌زمان در آثار او مشاهده می‌شود.

نمایی از اثر سه بعدی‌ای از آثار خسروی

استفاده از ترکیب‌های مرتبط با عناصر معماری ایرانی در نقاشی‌های خسروی

تحت تأثیر اوضاع روز جامعه ایران است. با وجود اینکه او در نیویورک زندگی و کار می‌کند، کماکان واکنش‌های اجتماعی و سیاسی به اوضاع جامعه ایرانی در آثارش مشاهده می‌شود. در عین اینکه از هنر ایرانی و موتیف‌های تزئینی آن به شیوه‌های مناسب بهره می‌برد، به هر اندازه که مناسب بیان او باشد، از ترکیب این موتیف‌ها با بیان معاصر خود استفاده می‌کند. در تصویر زیر نمونه‌ای از به‌کارگیری عناصر گل و مرغ و عنصر کبوتر که به صورت نمادین به کار گرفته شده است، مشاهده می‌شود.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، در سمت راست تصویر، با طاق‌های متداول در معماری ایرانی مواجهیم و در سمت چپ تصویر نیز می‌بینیم که از آن‌ها در ترکیب‌های بصری استفاده کرده است؛ حال آنکه ترکیب این عناصر با بمب و نوع ترکیب‌بندی متفاوت تصویر، از موارد قابل مشاهده در سنت تصویری ایرانی نیست.

زمینه‌های خلق آثار

زمینه خلق آثار خسروی با توجه به رویکرد او، بسیار

به کارگیری عناصر زنانه و نگارگری ایرانی و نماد به صورت هم‌زمان در یک ترکیب‌بندی جدید

زن قرار گرفته و همچنین میله‌هایی که بیشبابت به میله‌های زندان نیستند و نیز کلافی تیره‌رنگ که به دستها پیچیده شده است، مواجهیم. در تارنمای شخصی او در این باره آمده است: «نقوش بصری مانند ستون‌های سیاه، موشک‌ها و قفس‌ها به سیستم‌های اقتصادی و سیاسی فاسد اشاره می‌کنند؛ در حالی که بدن زنان اغلب به صورت غل و زنجیر شده یا با دهان بسته به تصویر کشیده می‌شود» (<https://b2n.ir/g94482>). برای نمونه، در تصویر زیر شاهد نوعی بیان سمبلیک از زنی هستیم که چشم او با پارچه‌های سفیدرنگ بسته شده و بر فراز پنجره‌های مزین به طاق ایرانی نیز پرچم سفید رنگی افراشته شده است. در این میان، زبانه‌های آتش از پایین اثر به بالا سرایت می‌کند و بیم آن هست که شعله‌ها زن را به‌رغم پرچم صلح فرا بگیرد.

همچنین همان‌گونه که پیش‌تر نیز مطرح شد، خسروی از پلان‌بندی نگارگری ایرانی در تجربیات بصری خود به طور مکرر استفاده می‌کند. برای نمونه، می‌توان به سمت راست تصویر فوق اشاره کرد. نوع ترکیب و پلان‌بندی در این اثر تحت تأثیر نگارگری ایرانی است. همچنین پرسپکتیو به‌کاررفته در این پلان‌بندی ابدأ از نقطه‌گریز خاصی - به شیوه اروپایی آن - پیروی نمی‌کند. خطی یک‌سوم تصویر و چهره زن را قطع کرده که این عمل در اصول نگارگری کلاسیک ایرانی جایی ندارد؛ در عین حال، ویژگی‌های این تصویر در اصول تصویری کلاسیک غربی نیز نمی‌گنجد.

ارجاعات معنایی

در برخی آثار خسروی با پنجره‌های گشوده که در پس آن‌ها یک

نمونه‌ای از به‌کارگیری فرم و عناصر معماری ایران (سمت راست) در تصویر سمت چپ (اثر خسروی)

بحث و جمع‌بندی

ادغام نشدن مهاجران با جامعه مقصد از جمله مواردی است که مهاجران همواره با آن روبه‌رو هستند. از منظر تئوری‌های مرتبط با مطالعات بین‌فرهنگی و با توجه به یکی از مهم‌ترین آن نظرات، با عنوان نظریه‌ی ملبتون بنت، مهاجران در مراحل اولیه با تقابل و تضاد با فرهنگ میزبان روبه‌رو می‌شوند و این امر بین مهاجران و جامعه میزبان در بحث روابط، به صورت دوسویه دیده می‌شود. هنر از جمله مواردی است که می‌تواند این تضاد را به سمت پذیرش و ادغام پیش ببرد و این پذیرش به مرور در آثار هنرمند به شیوه‌ای بارز نمود پیدا می‌کند و تبدیل به امری یکپارچه می‌شود که در واقع از هیبرید دو یا چند پارادایم در حوزه‌ی زیبایی‌شناسی به وجود آمده‌اند. در این مقاله با بررسی برخی از آثار ارغوان خسروی به این نتیجه رسیده‌ایم که این هنرمند توانسته است از این مرحله عبور کند و از هنر به عنوان ابزاری برای خلق آثاری که ویژگی‌های منحصر به فرد دارد، استفاده کند؛ در عین اینکه او در آثار خود از دو نوع گفتمان زیبایی‌شناسی که عبارت است از گفتمان زیبایی‌شناسی ایران و گفتمان زیبایی‌شناسی غربی نیز بهره برده است.

منابع:

- Bennett, M. J. (2004). BECOMING INTERCULTURALLY COMPETENT.
- Huang, Z. M. (2020). "Exploring imagination as a methodological source of knowledge: painting students' intercultural experience at a UK university."
- MacDonald, M. N. (2018). The discourse of 'thirdness' in intercultural studies. *Language and Intercultural Communication*.
- UNION, E. (2011-2014). REPORT on THE ROLE OF PUBLIC ARTS AND CULTURAL INSTITUTIONS IN THE PROMOTION OF CULTURAL DIVERSITY AND INTERCULTURAL DIALOGUE

گری ایرانی است. همچنین پرسپکتیو به‌کاررفته در این پلان بندی ابدأ از نقطه‌ی گریز خاصی - به شیوه‌ی اروپایی آن - پیروی نمی‌کند. خطی یک‌سوم تصویر و چهره‌ی زن را قطع کرده که این عمل در اصول نگارگری کلاسیک ایرانی جایی ندارد؛ در عین حال، ویژگی‌های این تصویر در اصول تصویری کلاسیک غربی نیز نمی‌گنجد.

ارجاعات معنایی

در برخی آثار خسروی با پنجره‌ای گشوده که در پس آن‌ها یک زن قرار گرفته و همچنین میله‌هایی که بی‌شبهت به میله‌های زندان نیستند و نیز کلافی تیره‌رنگ که به دست‌ها پیچیده شده است، مواجهیم. در تارنمای شخصی او در این باره آمده است: «نقوش بصری مانند ستون‌های سیاه، موشک‌ها و قفس‌ها به سیستم‌های اقتصادی و سیاسی فاسد اشاره می‌کنند؛ در حالی که بدن زنان اغلب به صورت غل و زنجیر شده یا با دهان بسته به تصویر کشیده می‌شود» (<https://b2n.ir/g94482>). برای نمونه، در تصویر زیر شاهد نوعی بیان سمبلیک از زنی هستیم که چشم او با پارچه‌ای سفیدرنگ بسته شده و بر فراز پنجره‌ای مزین به طاق ایرانی نیز پرچم سفید رنگی افراشته شده است. در این میان، زبانه‌های آتش از پایین اثر به بالا سرایت می‌کند و بیم آن هست که شعله‌ها زن را به‌رغم پرچم صلح فرا بگیرد.

نمونه‌ای از به‌کارگیری فرم و عناصر معماری ایران (سمت راست) در تصویر سمت چپ (اثر خسروی)

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، خسروی توانسته است در ترکیب‌بندی آثار خود به نوعی بیان نمادین که ماحصل ترکیب بسیاری از موارد در تصویر است، دست یابد. حال آنکه تصویر نهایی، حاکی از بیان جدیدی است که در گفتمان معاصر غرب نیز جای جدید برای خود باز کرده است و در بسیاری از گالری‌ها و موزه‌های مطرح دنیا مخاطبان غیرایرانی بسیاری نیز دارد. این امر می‌تواند نشان‌دهنده‌ی طی شدن مراحل پذیرش و ادغام در او باشد که به نوعی در آثارش متجلی شده است.